

Білорусь як військово- стратегічний плацдарм РФ у війні проти України та загроза для Європи

Валентин Бадрак, Валерія Чумак

2026

Білорусь як військово-стратегічний плацдарм РФ у війні проти України та загроза для Європи

Резюме

Республіка Білорусь (РБ), яка надала Росії можливість військового вторгнення в Україну зі своєї території та розмістила на своїй території тактичну ядерну зброю РФ, відіграє дедалі важливішу роль для Москви на тлі ускладнення для режиму Путіна перебігу подій війни проти України.

Військово-стратегічна роль Білорусі як плацдарму Росії та як імовірного союзника посилюється. На тлі накопичення втомі РФ від війни в Україні у 2026 р. розгорнуто ретельну й неприховану підготовку Збройних сил (ЗС) РБ до війни. Відчутно зросли загрози як безпосередньо для України, так і для країн Європи – вони пов'язані передусім із наданням РФ можливості з території РБ проводити атаки дронами, а також із залученням громадян РБ до участі у війні через укладання контрактів із Міністерством оборони (МО) РФ. Але переосмислення потребує й імовірність відкриття Росією другого фронту із втягуванням РБ у війну проти України або використання у війні проти України окремих підрозділів ЗС РБ.

Білорусь як військово-стратегічний плацдарм РФ у війні проти України та загроза для Європи

Вступ. Політичні передумови зближення РФ та РБ

Передусім РБ станом на травень 2026 р. залишається сателітом РФ, найміцніше з усіх країн колишнього Союзу Радянських Соціалістичних Республік вмонтованим у конструкцію «союзної держави».

Критична залежність РБ від російської енергетики, фінансової допомоги та військової підтримки не дозволяє їй діяти самостійно на міжнародній арені. Ще вагомішим чинником стала особиста підтримка Путіним створеного в РБ диктаторського режиму та його очільника. Тому дозвіл Росії використовувати територію РБ для проведення військових операцій проти України у 2022 р., а також розміщення в РБ тактичної ядерної зброї у червні 2023 р. стали не просто компромісом, а своєрідною відплатою за особисте втручання глави РФ і фактичне збереження чинного режиму Лукашенка влітку 2020 р. Путінський Кремль вдало використав момент, підтримавши репресії проти опозиційного руху в РБ, який загрожував повалити ослабленого Лукашенка, – завдяки цьому очільник РФ здобув більший особистий вплив. Завдяки Путіну білоруський диктатор без особливих зусиль облаштував наступні президентські вибори 2025 р., оскільки країна опинилася без активної опозиції. Йдеться про засуджених за демонстрації проти результатів голосування майже 3 700 осіб, що призвело до західних санкцій проти режиму у Мінську.¹

Наслідками зближення з РФ стали мільярдні позики та пільгові угоди щодо постачання російських нафти й газу.

На початку 2025 р. американський Інститут вивчення війни (ISW) оприлюднив дослідження «Тихе російське завоювання: Білорусь». У ньому обґрунтовувалося, що Росія перебуває на фінальній стадії фактичної анексії Білорусі. Йшлося зокрема й про те, що Кремль має намір використати населення Білорусі для поповнення ЗС РФ.²

Автор дослідження, аналітик ISW Джордж Баррос, переконаний, що військова інтеграція РБ практично завершена. РФ прагне створити в РБ постійну базу не лише для авіації, а й для нових дивізій сухопутних військ. Ще одним важливим твердженням стала давно відома теза, яку, проте, варто згадати: «Кремлівські ідеологи та наукові установи вважають, що Білорусь і Україна мають бути частиною Росії. І цей підхід збережеться навіть після зміни керівництва в Кремлі».³

Ще одна теза Дж. Барроса присвячена оцінці реалізації політичної, економічної та військової інтеграції.

Військова інтеграція, на його думку, практично завершена, а рішення щодо створення постійної бази може бути ухвалене найближчим часом.

Щодо економічної інтеграції – Кремль продовжує розробляти дорожні карти, спрямовані на створення спільних ринків товарів і ресурсів: газу, електроенергії. Формується трудове законодавство для забезпечення вільного переміщення робочої сили між РФ та РБ – запровадження цих новацій перетворить дві країни на одну інтегровану систему.

Білорусь як військово-стратегічний плацдарм РФ у війні проти України та загроза для Європи

Нарешті, політична інтеграція є найскладнішим напрямком. Потрібне створення суду союзної держави, формування спільного парламенту, перетворення постійного комітету союзної держави на чинний виконавчий орган із реальними повноваженнями.

Уже під час широкомасштабної війни відбулися нові кроки у сфері фактичного поглинання РБ. Так, у грудні 2024 р. в Мінську диктатори Путін і Лукашенко підписали договір про гарантії безпеки. Його ратифікація відбулася в березні 2025 року. І хоча Лукашенко підписав закон про ратифікацію після того, як Путін прийняв рішення про перенесення виплат за кредитами до 2037 року, в угоді фахівці вказують на показову статтю 5, яка надає право російським збройним силам увійти на територію Білорусі, зокрема в разі внутрішніх протестів. Виконання зобов'язань передбачає колективну протидію одностороннім обмежувальним заходам економічного та іншого характеру, використання сторонами потенціалу своїх відносин з іншими державами для запобігання посяганням на безпеку, вжиття заходів у відповідь «не тільки на скоєні акти агресії, а й на погрози їх скоєння, а також негайне надання необхідної військової, військово-технічної та іншої допомоги». Останнє є вкрай важливим з огляду на втрати РФ військової техніки під час війни в Україні.⁴

Окрім того, Білорусь і Росія зрівняли електоральні права для громадян. Укладений документ передбачає, що білоруські та російські громадяни, які постійно проживають на території іншої держави, зможуть брати участь у місцевих «виборах» – обирати та бути обраними до органів місцевого самоврядування.⁵ Крім того, Лукашенко та Путін підписали угоду щодо «взаємного захисту громадян» від «необґрунтованого переслідування іноземними державами та міжнародними органами юстиції».⁶

Важливо також згадати, що наприкінці квітня 2024 р. було офіційно оприлюднено оновлену Воєнну доктрину РБ, попередній варіант якої діяв з 2016 р. Порівняльний аналіз цих документів свідчить про суттєві зміни. Показово, що нову доктрину, після схвалення у лютому 2024 р. Радою безпеки РБ, білоруський парламент взагалі не розглядав. Її затверджено 25 квітня 2024 р. рішенням Всебілоруських народних зборів на першому засіданні цього «особливого представницького органу» (який нерідко називають «надпарламентом»). Його було створено у лютому 2022 р. за підсумками проведення псевдореферендуму та внесення необхідних змін до конституції РБ. Цей орган очолює Лукашенко.

У новій Воєнній доктрині РБ чимало положень щодо України є декларативними та пропагандистськими (зокрема щодо неучасті РБ у воєнній агресії). Фахівці зазначають: поки на території РБ залишатимуться війська РФ, особливо ядерна зброя, РБ має розглядатися як воєнний противник України, що бере участь у збройній агресії проти нашої держави. Принциповою особливістю нової Воєнної доктрини Білорусі є закріплення нових воєнних загроз для України. Насамперед це стосується можливого безпосереднього залучення білоруських ЗС до ведення разом із російськими ЗС «коаліційної війни» в Україні нібито для «захисту Союзної держави від агресії коаліції західних держав», зокрема із застосуванням розміщеної на її території російської нестратегічної ядерної зброї.

Загалом РБ є для РФ дуже важливою територією – звідси можна змінити перебіг подій війни. Не менш важливим для РФ є населення РБ (близько 9 млн людей) як мобілізаційний ресурс. Також вагомим для РФ є політичний аспект – наявність союзника має вказувати світу, що РФ діє не наодинці, а має підтримку з боку інших держав.

Білорусь як військово-стратегічний плацдарм РФ у війні проти України та загроза для Європи

Військова співпраця Білорусі з РФ

Військова співпраця двох країн має високий рівень: РФ та РБ створили єдине спільне військове угруповання та єдине військове командування. Експерти вважають, що план застосування цього військового угруповання існує та погоджений на рівні керівників держав.

Упродовж років вибудовувалися й механізми управління Росією білоруською системою протиповітряної оборони (ППО) – через командувача ППО російського Західного військового округу. «У будь-якій масштабній війні або великій військовій операції білоруси втратять оперативний контроль над своїми збройними силами. Їхні війська підпорядковуватимуться російському командуванню, яке контролюватиме планування та організацію кампанії на найвищому рівні».⁷

Для відпрацювання бойової злагодженості Росія і Білорусь постійно проводили спільні військові навчання, зокрема «Захід» і «Щит Союзу», яким була притаманна показова ризика – фактичне підпорядкування білоруських військ Західному військовому округу Росії. Спільні навчання РФ та РБ було призупинено після широкомасштабного вторгнення РФ в Україну, однак у вересні 2025 р. Москва і Мінськ відновили спільні військові маневри – офіційно для відпрацювання спільних дій у межах гарантування військової безпеки так званої Союзної держави та готовності відбивати агресію противника. Важливо наголосити, що ці навчання включали імітацію застосування ядерної зброї та ракет середньої дальності «Орешнік» для залякування сусідніх країн. Були припущення, що маневри були репетицією нападу на НАТО, зокрема через Сувальський коридор.⁸

Фахівці вказують, що у площині воєнної співпраці людський чинник має ключове значення. 90% вищого командного складу білоруської армії або здобули освіту, або підвищували кваліфікацію в російських навчальних закладах. Є оцінки, що Москва має намір використати населення Білорусі для поповнення своїх збройних сил – підставою для цього слугує той факт, що згідно з договором про Союзну державу громадяни РБ та РФ мають рівний правовий захист, юридичну відповідальність і однакове представництво за законом.

Фахівці наполягають, що Путін свідомо намагається зруйнувати білоруську армію як інститут і підірвати її лояльність до Білорусі. Йдеться про ерозію інститутів безпеки загалом, бо кремлівська активність торкається й інших ключових силових структур Білорусі – Комітету державної безпеки, Міністерства внутрішніх справ. Є багато повідомлень про те, що в Окрестині й інших місцях висять портрети двох лідерів – Лукашенка і Путіна. Така деталь насправді багато говорить про ієрархію «союзного» керівництва.⁹

У РБ нерідко копіюють рішення України та РФ – наприклад, у червні 2025 р. створили війська безпілотних авіаційних комплексів.¹⁰

Найбільша спільна активність зафіксована від початку 2026 р. Йдеться про безперервну бойову підготовку військ РБ за допомогою російських інструкторів. РФ відчутно посилює РБ засобами ППО. Проведено великі командно-штабні навчання, очільник РБ зустрівся з вищим командним складом і прямо заявив про підготовку до війни. Усе це дозволяє фахівцям говорити про цілеспрямовану підготовку до війни.¹¹

Білорусь як військово-стратегічний плацдарм РФ у війні проти України та загроза для Європи

Військово-технічна співпраця РБ з Росією та її роль

Оборонно-промисловий комплекс (ОПК) РБ, як і в самій РФ, завжди залишається невід'ємною та вагомою частиною всієї економіки. У цій площині активність Кремля завжди стосувалася двох ключових складових: залишати ОПК РБ фрагментованим та зберігати його залежність від РФ. У ході широкомасштабної війни РФ намагалася зробити економіку РБ та самої Росії єдиною системою, і тому військово-технічне співробітництво є майже ідеальним механізмом впливу на РБ, враховуючи її ізольованість від Європи та невисоку конкурентоспроможність військової продукції.

Хоча сам ОПК намагається рухатися траєкторією оновлення та розширення компетенцій у площині створення нових озброєнь, він не є самодостатнім. Наприклад, у травні цього року ОПК розробив систему автоматизації для реактивних систем залпового вогню БМ-21 «Град» і БМ-27 «Ураган», у лютому цього року – важкий дрон-бомбардувальник «Квадро-М», у 2025 р. – антидронову систему радіоелектронної боротьби «Фумигатор-В». Але й такі напрацювання не здатні подолати фрагментованість оборонної промисловості.¹²¹³¹⁴

Зброя та ОПК країни дедалі більше контролюються РФ – як через замовлення, так і – щодо переданої зброї – шляхом політичного тиску. При цьому створено умови, за яких режим Лукашенка не має вибору, бо економіка країни дедалі більше підпорядковується воєнним цілям РФ та її війні. Про це у 2025 р. писав Павло Усов, білоруський політолог та керівник Центру політичного аналізу та прогнозу.¹⁵

Для прикладу: найактивніші підприємства – мінські ВАТ «Інтеграл» та ВАТ «Цветотрон» – виробляють електроніку для крилатих ракет. Компоненти, вироблені ВАТ «Інтеграл», знаходили в ракетах Х-69 та «Кинджал», а також у Х-38, якими атакували цивільних в Україні. До того ж «Інтеграл» випускає мікросхеми для російських ракет, використовуючи обладнання та хімічні матеріали західного виробництва. ВАТ «Цветотрон» виробляє комплектувальні для протирадіолокаційних ракет Х-31П, а також для протикорабельних ракет Х-35У.

Якщо до початку широкомасштабної війни 99 компаній РБ постачали в РФ зброю або компоненти, то у 2025 р. щонайменше 287 підприємств ОПК РБ виробляли зброю для потреб РФ. А Росія вклала у військовий сектор економіки РБ, за оцінками фахівців, близько півтора мільярда доларів – частину цих коштів було витрачено на розгортання виробництва зброї та комплектувальних: модернізацію підприємств і створення їх із нуля, закупівлю виробничих ліній, навчання персоналу.¹⁶

РБ поповнює втрати РФ на війні. Наприклад, Мінський завод колісних тягачів постачає РФ шасі МЗКТ-7930 для зенітних ракетних комплексів (ЗРК) «Панцирь-С». У 2026 р. РБ та РФ мають запустити в РБ завод боєприпасів, і серед основних клієнтів – Росія.¹⁷¹⁸

У свою чергу, РФ продає РБ «важкі» озброєння. У 2025 р. РБ отримала від РФ шість сучасних винищувачів Су-30СМ2, цього року – ще одну нову партію. У 2024 р. РБ отримала чергову батарею ЗРК «Тор-М2», у 2023 та 2025 рр. – чотири нові гелікоптери Мі-35М.¹⁹²⁰

З одного боку, Лукашенко намагається уникнути прямого військового зіткнення шляхом «відкupu» – наданням військово-технічної допомоги. Усвідомлюючи військово слабість РБ,

Білорусь як військово-стратегічний плацдарм РФ у війні проти України та загроза для Європи

диктатор Лукашенко дуже побоюється ударів з боку Києва в разі нової агресії з території РФ. Адже весь ОПК та інфраструктура легко досяжні для ураження. Крім того, зростає бажання офіційного Мінська за рахунок співпраці ОПК з РФ отримати для ОПК більше компетенцій у виробництві власної зброї.

Режим Лукашенка змушений дедалі більше милітаризувати білоруську економіку. Зокрема, у стані глибокої кризи перебуває білоруське машинобудування, оскільки на його основному ринку збуту – російському – його витісняє Китай, а в Європі продукція не витримує конкуренції.

Отже, якщо підсумовувати: в РБ не буде змін, доки існуватиме режим Путіна в РФ.

Білорусь як військово-стратегічний плацдарм РФ у війні проти України та загроза для Європи

Оцінка можливостей використання Росією РБ у воєнних цілях

Загалом експерти вказують на посилення оборонного потенціалу РБ, зокрема проведено комплекс заходів у напрямку розвитку військового сценарію. Відзначають інвестиції в нові озброєння, зміцнення воєнної інфраструктури – так званої «лінії Хреніна», ідеологічну та законодавчу обробку, цифрову мобілізацію, розгляд можливостей призову ув'язнених. Небезпечним називають будівництво доріг у напрямку України, а також артилерійських майданчиків для ведення вогню проти України. Фахівці підрахували, що в РБ на 32% збільшено військові витрати; з 15 до 30 днів збільшено терміни резервів нафтопродуктів; мобілізаційний резерв оцінюється на рівні 289 тис. осіб (військовослужбовці рядового, сержантського та офіцерського складу, які можуть бути мобілізовані в ЗС РБ); створено територіальну оборону чисельністю 150 тис. осіб; самі ЗС РБ чисельністю 60–65 тис. осіб планується збільшити до 85 тис., при цьому 50% військових заплановано перевести на контракт; упродовж останнього року в ЗС РБ було закуплено 4 600 нових озброєнь. До того ж створено Південне оперативне командування (у Гомельській області), а Сили спеціальних операцій РБ (ССО РБ) перманентно перебувають поблизу кордону з Україною. Експерти згадують також факт наявності на території РБ ракетного комплексу середньої дальності (РКСД) «Орешнік» (хоча підтверджені інформації немає; можливо, згадки про ракету є частиною інформаційно-психологічної операції) та тактичної ядерної зброї РФ. Міністерство з надзвичайних ситуацій (МНС) постійно проводить перевірки Сил цивільної оборони з тренуванням дій на випадок бомбардувань – лише у Мінську перевірено 5 000 бомбосховищ.²¹²²

Оглядачі відзначали провокаційні польоти військових гелікоптерів уздовж кордону з Україною. На початку травня цього року з території РБ на територію України залетіла повітряна куля з ретранслятором для дронів, що називають типовим інструментом гібридного тиску Мінська на сусідні держави.²³

Протягом останнього року такі об'єкти або дрони регулярно фіксують у повітряному просторі країн Балтії та Польщі. Зокрема, у 2025 р. польські прикордонники зафіксували близько 200 подібних інцидентів. Для Литви проблема також набула системного характеру: наприкінці 2025 р. кількість куль, що залетіли з РБ, досягла 623, після чого уряд країни запровадив надзвичайний стан.

Окремі випадки створювали загрози цивільній авіації – метеозонди пролітали над ключовими аеропортами, змушуючи тимчасово закривати летовища та затримувати рейси. Хоча зазвичай повітряні кулі використовуються для транспортування контрабанди, військові країн ЄС і НАТО розглядають їх передусім як інструмент розвідки та перевірки реакції систем протиповітряної оборони.

На окрему увагу заслуговує інформація про розширення інфраструктури управління російськими безпілотниками на території РБ. У березні цього року повідомлялося, що російські сили розгортають нові станції керування далекобійними дронами як на тимчасово окупованих територіях України, так і в РБ. Мали місце також згадки про використання території РБ для керування дронами типу Shahed. Forbes на початку квітня цього року оприлюднив інформацію про те, що РФ вже почала будівництво у Білорусі баз для безпілотних авіаційних комплексів (БАК), і хоча радник міністра оборони Сергій Бескrestнов назвав інформацію переключеною, ситуація потребує ретельного вивчення.²⁴²⁵

Білорусь як військово-стратегічний плацдарм РФ у війні проти України та загроза для Європи

Вагомі кроки у напрямку підготовки до війни диктатором Лукашенком було зроблено в квітні цього року. Крім згаданої підготовки інфраструктури варто також взяти до уваги виданий указ про призов офіцерів запасу до Збройних сил і прикордонних служб. Зокрема, призову підлягають чоловіки віком до 27 років з-поміж офіцерів запасу, які не пройшли строкову військову службу, службу в резерві збройних сил і не мають права на відстрочку від призову. Але за «підвищенням рівня укомплектованості» стоїть намір як здійснення інформаційної обробки населення, так і реальної підготовки мобілізаційного резерву. Маніпуляції, зокрема відсутність згадки про кількість офіцерів запасу для призову, видають намір створення штучного напруження у суспільстві.²⁶

Фахівці у квітні 2026 р. дійшли висновку, що загроза нового втягування РБ у російсько-українську війну та розширення зони бойових дій набула нових, більш чітких контурів. Збільшився ризик нового сценарію – із реалізацією спроби Москви втягнути РБ у повномасштабну війну проти України, перетворивши її територію на ще один плацдарм тиску.²⁷

Заступник голови Об'єднаного перехідного кабінету РБ Павло Латушко визнає, що РБ нині готова до війни як ніколи раніше. Він особливо підкреслив, що нова Воєнна доктрина РБ передбачає завдання випереджального удару в разі наявності «загрози для РБ». А підконтрольний орган – Всебілоруські народні збори – у свою чергу може ухвалити рішення щодо надання допомоги союзнику²⁸. Латушко вважає, що ССО РБ за певних умов можуть бути залучені до війни проти України – він оцінює їхній склад як «проросійський та антиукраїнський, антизахідний, антидемократичний». Водночас залучення ССО РБ є крайнім варіантом для диктатора Лукашенка, який побоюється реакції на загибель білорусів на війні.

Незважаючи на комплекс заходів очільника РБ у напрямку посилення її військового потенціалу, білоруська армія, яка не має бойового досвіду та лише нещодавно розпочала опанування безпілотних стратегій, не готова до повноцінних бойових дій і залишається порівняно слабкою. Водночас для РФ першочерговим завданням є втягування РБ у війну з метою використання підрозділів країни для масштабних провокацій та створення зони напруження на півночі України, зокрема відтягування сил і засобів Сил оборони з важливих напрямків на сході та півдні.

До речі, войовнича риторика офіційного Мінська з'явилася саме зі збільшенням проблем на фронті у самої Росії – як допоміжний чинник у намаганнях подолати наявні складнощі. Використання РБ для розвитку гібридних сценаріїв можливе як щодо України, так і щодо країн Балтії або Польщі.

При цьому аналіз активності та поведінки самого Лукашенка дає підстави стверджувати про його стійке небажання долучитися до путінської авантюри – особливо на тлі покращення відносин із Заходом, насамперед із США. Перспектива зняття санкцій з білоруських компаній (процес стартував зі зняття санкцій з «Белавіа») безпосередньо пов'язана з продовженням власного володарювання, тоді як втягування у війну може наблизити кінець його режиму.

Але оскільки РБ є залежною від РФ державою та фактично перебуває під владою Кремля, повторення сценарію наступу або періодичних атак з території РБ є цілком можливим. Не виключено, що гібридні атаки будуть вигіднішими для РФ з огляду на реалізацію завдання втягування РБ у війну – у такий спосіб застосуванням малих сил можна досягти значного розпорощення зусиль Сил оборони України: ще більша довжина фронту та необхідність використовувати більше зброї й особового складу.

Крім того, очільник РБ не може не враховувати настроїв у країні. Згідно із соціологічними опитуваннями, 90% білорусів не хочуть участі РБ у війні проти України²⁹. Сам Лукашенко побоюється будь-якого силового сценарію для РБ, а загалом існують думки, що диктатор перебуває в паніці – через страх диверсій та внутрішнього удару по режиму.³⁰

Білорусь як військово-стратегічний плацдарм РФ у війні проти України та загроза для Європи

Висновки та рекомендації

Використання території РБ у військових цілях проти України цілком можливе – передусім внаслідок мінімізації Лукашенком своєї суб'єктності. Однак для масштабного наступу РФ з території РБ мають бути передумови: масштабному вторгненню з півночі має передувати поява на території РБ великої кількості російських військових, оскільки діяти самостійно (навіть за наявності російського командного складу) РБ відмовиться. Цього поки не спостерігається, а войовнича риторика Лукашенка пов'язана радше з тиском на нього Путіна, ніж із бажанням підтримати армію РФ та виконати умови угоди з Москвою. Важливим нюансом є також той факт, що пік погроз припав на квітень, тоді як у травні питання «білоруського фронту» опинилося в тіні – це можна пов'язувати з безперечними успіхами Сил оборони України на театрі воєнних дій (ТВД) та навіть певною розгубленістю Кремля напередодні 9 травня.

Кремль сформував умови для аргументованішого і потужнішого тиску на РБ та спробує використати проти України якщо не війська РБ загалом, то окремі підрозділи. Реалізації таких сценаріїв сприяє криза в НАТО та загальний момент слабкості західного табору. Справді, для розгортання повноцінного фронту сама РФ має обмежені можливості (якщо тільки не вдасться до ризикованого збільшення мобілізації), а в цьому випадку білоруський внесок виявився б незначним. Тому видається, що більшу користь Кремль міг би отримати, використовуючи РБ як допоміжний, гібридний елемент у війні, а не як основу для нових наступальних дій з півночі.

Можна прогнозувати, що надання території та інфраструктури, а можливо, й погодження на залучення білорусів до добровільного укладання контрактів із МО РФ, а також імовірно, використання ув'язнених – це варіанти, на які легко погодиться диктатор Лукашенко. Під набагато більшим питанням залишається використання підрозділів, адже це вже пов'язано з ризиками для влади й життя мінського диктатора. Хоча деякі фахівці вважають, що цілком можливе використання окремих підрозділів, як-от ССО РБ, які загалом налічують від 12 до 20 тис. військових і загалом налаштовані на такий сценарій.

Не виключено, що путінський Кремль розраховує на «удар України у відповідь» на провокації із перетином кордону, використанням дронів з території РБ або навіть проведенням обстрілів. Зважаючи на те, що умови для проведення масштабних провокацій активно формуються, слід їх очікувати.

Планом-мінімумом для Кремля стане утримання резервів Сил оборони України поблизу кордону з РБ, планом-максимумом – військова відповідь України на гібридну агресію.

На окрему увагу заслуговують факт присутності на території РБ РКСД «Орешнік» та тактичної ядерної зброї РФ – йдеться про імовірність використання такої зброї як засобу стримування військової відповіді України у випадку, коли територія РБ буде використана РФ з метою повторної атаки на Україну. Реальне застосування такої зброї малоімовірне.

Щодо рекомендацій, то цілком очевидно, що необхідно розглядати політичну, інформаційну та суто військову площини.

На політичному рівні доцільною буде робота з використанням трибун міжнародних організацій, передусім ООН, а також НАТО та ЄС; логічним також було б окреме звернення до США, які мають свій рівень впливу на Мінськ, – із аргументацією та закликами щодо додаткового тиску на Кремль і покладання повної відповідальності за кроки до розширення війни в Європі. Адже формально для світу триває війна між РФ та Україною (навіть

Білорусь як військово-стратегічний плацдарм РФ у війні проти України та загроза для Європи

використання військ КНДР відбувалося лише на території РФ), тоді як підштовхування РБ до війни стає небезпечним кроком у бік збільшення країн-комбатантів і фактично кроком у бік Третьої світової війни. Загальна політична риторика має утримати Лукашенка насамперед від надання своїх військ для спільних військових атак із РФ, а в другу чергу – від надання своєї території для наступу військ РФ. Важливим у цьому контексті було б прискорення роботи з партнерами в Європі щодо створення і повноцінного запуску спеціального міжнародного трибуналу для розслідування злочину агресії РФ та притягнення до відповідальності найвищого керівництва Росії, включно з Володимиром Путіним.

Інформаційна площина має містити прагматичний тиск на Лукашенка – чітке роз'яснення через публічні заяви політиків і дипломатів, а також через медіа, на які кроки РБ Україна буде змушена надати військову відповідь і які об'єкти будуть уражені. Як пропозицію можна зазначити ешелоноване ураження: насамперед – російські об'єкти в РБ як у разі перетину кордону та наступу, так і в разі атак ракетами та дронами; у другу чергу – за умови участі підрозділів РБ – як самі підрозділи, так і військові об'єкти РБ. Має бути системна інформаційна кампанія, наративи якої спрямовані безпосередньо на очільника РБ – з метою формування уявлення про його особисту відповідальність за участь РБ у війні проти України. Мають бути підкреслені виняткові вогневі можливості України щодо завдання ударів на всьому ТВД. Білоруські військові мають усвідомити, що перетин ними кордону України буде визнано актом агресії, після чого РБ стане законною ціллю. Сили оборони завдаватимуть ударів по військових і промислових об'єктах. Сам Лукашенко має чітко усвідомити в ході кампанії, що в разі приєднання до війни Путіна він також автоматично стає ціллю.

Окремо було б доцільно провести інформаційну кампанію, спрямовану на військових РБ, – з метою розмежування вояків та влади, яка безвідповідально веде народ до катастрофи. Мета такої кампанії – сформувати усвідомлення військовослужбовцями РБ власної вразливості та хибності втягування у смертоносну війну. Крім того, доцільною буде згадка, а можливо, й запис і розповсюдження серії звернень вояків полку Калиновського – Армії Вільної Білорусі – щодо доцільності масових переходів білоруських військових до його лав та боротьби за європейське майбутнє РБ.

Щодо військової площини, пропонується такий комплекс дій у напрямку максимально можливої демонстрації підготовки України до зіткнення на кордоні з РБ.

Перше. Сформувати та активізувати підходи щодо безперервного моніторингу і цілеспрямованої розвідки пересування техніки в РБ та створення об'єктів військової інфраструктури. Скласти перелік і створити ієрархію цілей на території РБ за умови застосування можливостей безпілотних систем.

Друге. Посилити мінно-інженерні загородження на всьому кордоні з РБ. Розгорнути роботу зі створення безлюдних автоматизованих ліній оборони з використанням БАК, наземних роботизованих комплексів, автоматизованих систем управління та засобів радіоелектронної боротьби.

Третє. Зробити прикордонні ділянки місцями відновлення підрозділів Сил оборони та демонструвати значущу присутність військ на кордоні з РБ за рахунок підрозділів, що де-факто перебувають на відпочинку та здійснюють заходи з підготовки до бойових дій.

Білорусь як військово-стратегічний плацдарм РФ у війні проти України та загроза для Європи

-
- ¹ URL: <https://www.bloomberg.com/news/articles/2025-09-15/belarus-russia-military-drills-why-lukashenko-is-aligned-with-putin>
 - ² URL: <https://understandingwar.org/research/russia-ukraine/russias-quiet-conquest-belarus/>
 - ³ URL: <https://www.radiosvoboda.org/a/rfe-rl-aneksiya-bilorus-rosiya/33283667.html>
 - ⁴ URL: <https://belta.by/president/view/dogovor-o-garantijah-bezopasnosti-v-ramkah-sojuznogo-gosudarstva-vstupil-v-silu-702284-2025/>
 - ⁵ URL: <https://hromadske.ua/svit/241376-bilorus-ta-rosiia-zrivnialy-prava-dlia-svoyikh-hromadian-na-mistsevykh-vyborakh>
 - ⁶ URL: <https://glavcom.ua/world/world-politics/putin-ta-lukashenko-pidpisali-uhodu-pro-harantiji-bezpeki-v-sojuznij-derzhavi-1049440.html>
 - ⁷ URL: <https://www.radiosvoboda.org/a/rfe-rl-aneksiya-bilorus-rosiya/33283667.html>
 - ⁸ URL: <https://www.bild.de/politik/ausland-und-internationales/militaermanoever-sapad-2025-so-laesst-putin-angriffe-gegen-den-westen-trainieren-68c42b42f313976149c6d78a#fromWall>
 - ⁹ URL: <https://www.radiosvoboda.org/a/rfe-rl-aneksiya-bilorus-rosiya/33283667.html>
 - ¹⁰ URL: <https://belta.by/president/view/lukashenko-dolozhili-o-sozdanii-v-belarusi-vojsk-besplotnikov-720881-2025/>
 - ¹¹ URL: <https://www.youtube.com/watch?v=VrNzphoseDM&t=445s>
 - ¹² URL: <https://t.me/vpkgovby/5338>
 - ¹³ URL: <https://t.me/vpkgovby/5001>
 - ¹⁴ URL: <https://t.me/vpkgovby/4288>
 - ¹⁵ URL: <https://opk.com.ua/політолог-павло-усов-зброя-та-опк-біло/>
 - ¹⁶ URL: <https://www.dw.com/uk/bilorus-viroblae-ozbroenna-dla-majbutnoi-vijni/a-71995132>
 - ¹⁷ URL: https://defence-ua.com/people_and_company/jakscho_bilorus_spravdi_postachala_do_rf_shasi_mzkt_7930_dlja_pantsir_s_to_scho_tse_nam_mozhe_dati-22462.html
 - ¹⁸ URL: <https://www.youtube.com/watch?v=UCZHSxnQgQw>
 - ¹⁹ URL: <https://t.me/modmilby/53239?single>
 - ²⁰ URL: https://censor.net/ua/news/3438261/bilorus_otrymala_vid_rosiyi_gelikoptery_mi35m
 - ²¹ URL: <https://www.youtube.com/watch?v=hl25FNxb8pQ&t=63s>
 - ²² URL: <https://www.youtube.com/watch?v=QBzBEtra6fk>
 - ²³ URL: <https://www.youtube.com/watch?v=G4iK5b2nljo>
 - ²⁴ URL: <https://www.forbes.com/sites/marktemnycky/2026/04/05/russia-planning-long-range-drone-control-stations-in-belarus-ukraine-warns/?streamIndex=0>
 - ²⁵ URL: <https://hromadske.ua/viyina/261991-forbes-pysalo-pro-budivnytstvo-v-bilorusi-aerodromiv-dlia-zapusku-shakhediv-radnyk-ministra-oborony-flesh-kaze-pro-perekruhenu-informatsiiu>
 - ²⁶ URL: <https://ru.belsat.eu/92761428/lukashenko-podpisal-ukaz-o-prizyve-oficerov>
 - ²⁷ URL: <https://glavred.net/war/nastuplenie-na-luck-rovno-i-kiiev-belarus-gotovitsya-k-voyne-s-ukrainoy-nazvany-celi-10757678.html>
 - ²⁸ URL: <https://www.youtube.com/watch?v=QBzBEtra6fk>
 - ²⁹ URL: <https://www.youtube.com/watch?v=QBzBEtra6fk>
 - ³⁰ URL: <https://www.youtube.com/watch?v=hl25FNxb8pQ&t=63s>

Білорусь як військово-стратегічний плацдарм РФ у війні проти України та загроза для Європи

Автори

Валентин Бадрак

Директор Центру досліджень армії, конверсії та роззброєння

Валерія Чумак

Експертка Центру досліджень армії, конверсії та роззброєння

Вихідні дані

Представництво Фонду Конрада Аденауера в Україні

kas.de

Видавець: Представництво Фонду Конрада Аденауера в Україні, 2026, Київ
вул. Богомольця Академіка, 5, кв. 1, 01024 Київ, Україна
Тел.: +380444927443
<https://www.kas.de/en/web/ukraine>

Усі права захищені. Запити щодо рецензійних примірників та інші звернення стосовно цієї публікації слід надсилати видавцю. Відповідальність за погляди, висновки та рекомендації, висловлені в даній публікації, повністю покладається на автора (авторів), і їх інтерпретації не обов'язково відображають погляди чи політику Фонду Конрада Аденауера.

Публікація підготовлена в рамках проекту «Посилення аналітичних спроможностей прийняття рішень у сфері зовнішньої політики за допомогою громадянського суспільства» Центру міжнародної безпеки за підтримки Представництва Фонду Конрада Аденауера в Україні.

Текст цієї публікації ліцензовано на умовах Creative Commons:
«Creative Commons Attribution-ShareAlike 4.0 International», CC BY-SA 4.0
(<https://creativecommons.org/licenses/by-sa/4.0/legalcode.de>)

© 2026 Представництво Фонду Конрада Аденауера в Україні |
© 2026 Центр міжнародної безпеки | © 2026 Центр досліджень армії, конверсії та роззброєння